

Nummer 3 år 2024

1988

Nr 147

2024

<i>Ordförandens ruta.....</i>	<i>3</i>
<i>Frykerudsdagen</i>	<i>4</i>
<i>Frykerudsäran 2024</i>	<i>6</i>
<i>Frykerudsdagens framtid</i>	<i>7</i>
<i>Upptäck en del av Värmlands bortglömda industrihistoria</i>	<i>7</i>
<i>Allsång i Järnvägsparken</i>	<i>8</i>
<i>Har storken tagit semester?</i>	<i>9</i>
<i>Mariestad – en idyll som riskerar växtverk.....</i>	<i>10</i>
<i>Fullt möjligt att åter låta laxen hoppa i Frykforsen!.....</i>	<i>12</i>
<i>Drömmen på landet?.....</i>	<i>16</i>
<i>Bara en enkel plastbit, men ett UNDER för mig.</i>	<i>17</i>
<i>Som en docka.....</i>	<i>18</i>
<i>Gubben i Stormyren.....</i>	<i>20</i>
<i>Naturupplevelser på Wassdrågen.....</i>	<i>22</i>

Frykpostens höstnummer 2024

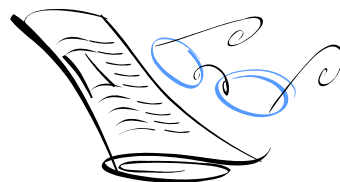
FFF har som målsättning att tillvarata Frykerudsbornas intressen. Det är en politiskt och religiöst obunden förening.

Den finansieras genom medlemsavgifter. I samarbete med de lokala byalagen vill vi verka för en levande landsbygd, där det skall finnas en tillfredsställande service. FFF försöker att sprida kunskap om vår lokala historia och utveckla den lokala turismen. I tidningen Frykposten som delas ut kostnadsfritt till alla hushåll i Frykerud fyra gånger per år, vill vi sprida information om vad som händer i Frykerud.

Frykposten ges ut i

Mars, vårnummer	10/2
Juni, sommarnummer	10/5
September, höstnummer	10/8
December, vinternummer	4/11

Manusstopp

Adressen till redaktionen är:

Karl Evert Evertsson, Östra Glänne Stormyren 16, 665 92 KIL 070-538 94 59

Kerstin Wallin Där Nole Römyren 665 93 KIL

Ansvarig utgivare: Georg Forsberg, e-post: georg.forsberg@kil.se

E-post till redaktionen: stormyr@telia.com Hemsida: www.frykerud.se

FFF: styrelse

Ordförande	Georg Forsberg
Kassör	Kerstin Wallin
Sekreterare:	Ingrid Lööv
Ledamöter:	Kenneth Bengtsson, Leif Albinsson, Kerstin Strand, Ingmari Johannesson, Stig Larsson.

Medlemsavgiften är 100 kronor för ensamstående och 200 kronor för en familj. Medlemmar bosatta utanför Frykerud får tidningen per post och betalar 250 kronor. Stöd oss med din medlemsavgift till plusgirokonto 63 59 04-6 och skriv namn och adress. Spara kvittot, det gäller som medlemskort. Alla är välkomna med material till Frykposten. För specialannonser i Frykposten tillämpas sponsoravgift.

Ordförandens ruta

De ljusa sommarnätterna är redan förbi för denna sommar. De har en förmåga att springa fort de där fina sommardygnet. Förhoppningsvis har vi sparat trevliga sommarminnen. Som minnet av när de första flygande sommargästerna anländer och under stort sjå bygger bon, jagar insekter till föda för att få fågelbarnen starka nog att orka med resan tillbaka till sina vintervisten.

För fåglarna är insekterna här i nord viktig föda och en orsak till deras långa resa. Många av insekterna tjänar också andra syften, för pollinering som ger oss bär, trädgårdens frukter och åkrarnas grödor.

Tur då att larmrapporterna om insekternas minskning i landet visat sig kraftigt överdrivna. Genom att gå från sugrörsperspektiv till vidvinkel har forskningen nu plötsligt kommit fram till oförändrade nivåer sen undersökningen startade på 1960-talet. En ångest mindre att bära på tänker jag.

Kan undra hur många larmrapporter och braskande mediarubriker som visat sig obalanserade eller direkt felaktiga om också vidvinkelobjektivet använts parallellt med sugröret.

Nu väntar skördens tid, På åkrar, i trädgårdar och i våra skogar. Min enkla analys är att åkerns grödor ser bra ut. Jämfört med ifjol klart bättre. I trädgårdarna ser det ovanligt bra ut, likaså vad gäller svamptillgången i skogen. Blåbären uppträder dock mer blygsamt och för lingonen är en prognos nu vanskligt tidigt.

Ett bra sätt att skapa sommarminnen tycker jag är samla av denna skörd och njuta av när solen står som lägst och snön yr. I en orolig tid minskar det sårbarhet och ökar den egna förmågan. Dessutom blir man rik på naturupplevelser och träningsvärk.

Ett annat trevligt sommarminne är Frykerudsdagen som samlade rekordmånga besökare. Enligt dagvärden Kenneth Bengtsson, någonstans mellan 700 – 800! Fantastiskt roligt! Stort tack till arrangerande föreningar, alla medverkande och till er som kom med veteranfordon. Nytt för i år deltog ungdomar med sina epa-fordon. Tack för det ungdomliga inslaget.

Björn Sandborg, som var Frykerudsdagens underhållare bidrog säkert också till besöksskarans storlek. Själv var han mäktigt imponerad över den stora uppslutningen av hemvändare och Frykerudsbör.

Anita Friberg tilldelades Frykerudsäran för sitt stora och positiva engagemang för Frykerudbygden genom sina olika ideella engagemang. Kerstin Wallin överlämnade diplom, blommor och uppskattande ord. Stort grattis Anita!

Frykerudsdagen, hur välbesökt och bra den nu blev innebär också mycket arbete. Idag fördelas det ut på för få ideella krafter. Frykeruds föreningsrepresentanter kommer att samlas för efteranalys och för samsyn om vägen framåt. */Georg Forsberg, Ordförande*

Frykerudsdagen

Man kan vara ganska säker på att det är fint väder på Frykerudsdagen. Så även i år.

Jag förstår människor som går på loppis och auktioner. För den som har kunskapen måste det finnas stora möjligheter att göra fynd.

Hos Equmenia dignade borden av prylar.

På auktionen kunde man köpa det mesta. Bordet med färgfläckar och lagningar, som var färdigt för vedhögen kostade många hundralappar.

Eleganta skåp skänktes bort och mycket blev billigt. Det är bra att grejor återanvänds.

När dagvärden Kennet Bengtsson förklarade Frykerudsdagen öppnad hade 700-800 kommit för att handla ,köpa lotter, titta på veteranbilar och inte minst lyssna på Björn Sandborgh. Han är ett fenomen. Har satt melodi till många av Gustav Frödings dikter. Han kan få oss att känna bakgrunden till texterna.

Frykpostens höstnummer 2024

Ur förrådet av historier hämtar han fram profilerna i nordvärmland.

Tunnbröd från bagarstugan, smide från smedjan hör Frykerudsdagen till och naturligtvis tipspromenad.

Frykerudsäran tillföll i år Anita Friberg. Jag tycker att hon är en värdig pristagare. Alltid hjälpsam och beredd att hugga i. Det är sådana människor som gör Frykerud bra att leva i.

Vi ser fram emot nästa års Frykerudsdag.

/K.E./

Frykpostens höstnummer 2024

Frykerudsäran 2024

Årets pristagare är Anita Friberg för värdefull och osjälvisk insats för människor i hembygden.

Pristagaren passar perfekt att bli 2024 års mottagare av Frykerudsäran.

Att alltid se till att alla runt omkring har det bra innan det blir dags att ta egen rast

Att alltid ställa upp och hjälpa till både i föreningar och i samhället i övrigt

Att göra det med glatt humör och ett leende som sprider sig bland medmänniskorna

Vad mer kan man önska

Ett inrutat liv har hon haft med en sjuk man som varit sängliggande de sista fyra åren. Hon har skött om Jan på bästa sätt och utan hjälp från samhället till dess han fick sluta sitt plågade liv den 27 juli.

Det är en ynnest att ha Anita som granne. Hon har varit mina ben när jag har varit orörlig med två dåliga höfter.

Hon är en av mina allra bästa vänner och jag ser alltid fram mot våra dagliga pratstunder. Man känner sig glad för det blir många skratt under våra samtal. En glädjespridare är hon vår granne.

Anita är en värdig vinnare av årets Frykerudsära.

Kerstin Wallin

Frykpostens höstnummer 2024

Frykerudsdagens framtid

Så har vi än en gång klarat av att genomföra Frykerudsdagen.

Första gången som Frykerudsdagen anordnades var 1979 och den infaller den första lördagen i augusti.

Det har blivit lite av en hemvändardag där man möter människor, som man inte träffar så ofta och det är uppskattat. Olika föreningar får en del inkomster och om vädret är på vår sida, så det finns förutsättningar för att det blir en toppendag. Det är ett fint upplagt program, men det är inget som gör sig själv och det är det vi vill understryka.

Vi blir färre som jobbar med planering och genomförande av detta evenemang, därför behöver vi få in människor som har nya friska idéer och ett stort engagemang för att föra traditionen med Frykerudsdagen vidare.

Om ni har energi över hör av er till:

Kerstin Wallin (kerstinwallin@telia.com) Kennet Bergsten
(kbergstenhagen@hotmail) eller Georg Forsberg (georg.nolby@icloud.com)

Kerstin Wallin

Upptäck en del av Värmlands bortglömda industrihistoria

Det började i Utterud, strax söder om Fagerås, med bobintillverkning, som efter en brand avvecklades och återuppstod i Vålberg. Andra världskrigets brist på bomullsfiber fick svenska staten tillsammans med KF att i Vålberg råda bot på situationen. Fiber från skogsråvara skulle ersätta bomullen, Sv Rayon skapades.

FFF ordnar ett studiebesök på Svenska Rayons Museum i Vålberg, lördagen den 21 september 2024 kl 14.00. Från bobintillverkning, med rötterna angränsande till Frykerud, till skogsfiber. För 120 kr/pers får vi guidning, film och fika. Anmälan senast 16 sept till Georg F 070-5701311 eller Kerstin W 073-8294020. För att få bästa utbytet av besöket är maxantalet 15 deltagare. Först till kvarn gäller.

Allsång i Järnvägsparken

Tanken hade funnits i flera år, men ingen hade vågat.

Nu inbjöd Equmeniakyrkan och Fagerås Byalag till en allsångskväll i Järnvägsparken tisdagen efter midsommar.

Allsångsledare Ammi Näsman och ett live-band som spelar.

Gästartist : Andreas Jonsson.

Så stod det i reklamen.

Den som hade beställt vädret hade lyckats. Det var en av de finaste kvällarna under sommaren. Varmt och skönt, med en svag bris.

Vi tror att ca. 200 personer fanns i Järnvägsparken. På repertoaren fanns de gamla godingarna.

Christer Falkenström med sitt dragspel lyfte fram Evert Taube. Andreas Jonsson berättade om sitt möte med Janne Schaffer.

En verklig fin kväll när vi möttes och trivdes tillsammans.

/K.E./

Har storken tagit semester?

Ja man kan ju undra även om det var länge sedan någon trodde på storken.

Fram tom v 29 så har det bara fötts 39 barn i Kils kommun, en prognos på helt år är ca 70 efter avstämning med Vårdcentralen. Det har nog aldrig fötts så få barn och det gäller inte bara Kil utan i hela landet. I år har vi kanske den största kullen födda 2018 som är ca 170 barn, 2022 och 2023 föddes ca 115 barn och ett snitt under de senaste åren före 2022 har varit ca 150 barn per år. Det vi ser

nu gör det svårt ur ett kommunalt planeringsperspektiv. I första hand när det gäller förskola och skola men i det längre perspektivet en åldrande befolkning och färre kommer ut i arbetslivet.

Vad kan det nu bero på, kanske den allmänna oron i världen men även att vi i kommunen inte har några nya planerade område för nybyggnation av bostäder. I första hand villor men även flerfamiljshus. I det senare fallet pågår mycket arbete på olika fronter med målsättningen att få till flera lägenheter för att underlätta för boende i villor och gårdar som är äldre och som önskar ett enklare boende utan bekymmer med gräsklippning och snöröjning mm och i bästa fall kan yngre familjer komma in i deras nuvarande boende. Vad det gäller tomter för nybyggnation så tar planarbete nu mycket längre tid men även här är mycket på gång.

Totalt sett har kommunen ökat med 25 personer sen årsskiftet men då är utmaningen augusti då studenter flyttar till utbildningsorter. Vecka 39 hade Kilskommun 12 118 innevånare. För min egen del är jag ordförande i Tillväxtutskottet men när det gäller nya bäbisar har jag inte mycket att tillföra.

Kenneth Bengtsson

Mariestad – en idyll som riskerar växtverk

Mariestad vill betraktas som "Vänerns pärla" och nog har det idylliska samhället med Vänerns största skärgård in på knutarna både historiska och nutida kvaliteter som svarar upp mot den ambitiösa målsättningen.

Det kunde PRO Frykeruds reslystna medlemmar konstatera på en dagsresa i fager försommartid, vilken också inkluderade en rundtur på närbelägna Torsö – i kombination med Fågelö genom invallningar Vänerns största ö.

Samtidigt upplever "Pärlan" en bygg-hausse utan motstycke som sannolikt får kommunpolitikerna att klättra längs väggarna av förtjusning. Men pass upp för växtvärk! - Mariestad har idag 24 000 invånare. 2040 ska vi vara 40 000! upplyser vår mångkunniga guide Elisabeth Göthberg.

Hon är pensionerad stadsarkitekt och verkar inte helt bekväm med den rasande snabba utvecklingen, som på några år innebär mångmiljardinvesteringar och tusentals nya jobb.

Några exempel: Kriminalvården bygger ut fängelset med flera avdelningar för en miljard, Metsä Tissue, d v s Katrinefors, satsar över fyra miljarder på att modernisera tillverkningen och bygga ett högteknologiskt varulager och Volvo ligger i startgroparna för en batterifabrik som fullt utbyggd ska sysselsätta 3 000 personer!

Man kan nog anta att en del vackra grönområden som passerade revy under vår guidade bussrundtur får stryka på foten.

***Domkyrka utan biskop
Bild 1878***

Frykpostens höstnummer 2024

Men vi började med de stora historiska och kulturella begivenheterna: Domkyrkan med sitt dominanta läge högst uppe på en rullstensås och 82 meter höga torn och Gamla stan med kullerstengator och vackra hus från 1700- och 1800-talen.

- Nej, vi är inte sura på er värmlänningar! bedyrade Elisabeth Göthberg på en publikfråga, eftersom det var prosten Sven Elfdal i Sunne som för länge sen fick dåvarande biskopsämbetet flyttat från Mariestad till Karlstad.

Och därmed göra Mariestad, tillsammans med Kalmar, ensam om att ha en domkyrka utan stift och biskop!

Gaveln ut mot gatan

Bild 1892

Nere i Gamla stan var förstås Elisabeth Göthberg på sin mammas gata, som det brukar heta, och bland mycket annat fick vi lära oss varför husen i vissa gamla städer både här hemma och utomlands har gaveln ut mot gatan. */Bengt Carlstedt*

Frykpostens höstnummer 2024

FFF-möte med historiskt tema öppnar spännande framtidsperspektiv

Fullt möjligt att åter låta laxen hoppa i Frykforsen!

Föreningen Frykeruds Framtid, FFF, arbetar som namnet anger för socknens framtid.

- Men ibland kan det vara nyttigt att se tillbaka, sa FFF-ordföranden Georg Forsberg, när han en försommarlördag hälsade välkommen till en tematräff om Frykforsen med huvudinriktning på gångna tider. För det är av historien vi kan lära för framtiden!

Om Frykfors och forsens historia vet Bertil Haglund mer än de flesta, uppvuxen vid brofästet på Frykerudssidan som han är, och allmänt beläst och historieintresserad.

Det goda laxfisket är äldst av alla verksamheter, känt sen medeltiden och dokumenterat som så kallat konungsfiske av Gustav Vasa, berättade Bertil.

- Så intressant var laxfisket att en av sönerna, hertig Karl, sedermera kung Karl IX, i egen hög person kom på studiebesök midsommarhelgen 1586.

Så småningom övergick fiskerätten till grevesläkten på Apertin via bl a far och son Lars och Erland Broman, den sistnämnde superintendent/biskop. För övrigt samme Broman som lät bygga gravkoret på gamla kyrkplatsen vid Apertin.

Grevarna processade

Att laxfisket var lönande vittnar de många processer om som just grevarna och grevinnorna Löwenhielm och von Gerdten drev gentemot lokalbefolkningen och som så småningom utmynnade i en förlikning mellan von Gerdstens arvingar och Edsvalla bruk AB.

Det var bokstavligt talat i grevens tid eftersom laxfisket vid Frykfors strax efteråt upphörde till följd av flottningen.

Det gick dock att fiska lax i Frykfors fram till 1944 då dammen vid Edsvalla byggdes, berättade Bertil Haglund.

- På den tiden fanns det ingen lag att hålla med laxtrappa. Men på Frykerudssidan fanns en ålränna. Vi var där och lyfte på locken ibland men jag minns aldrig att vi såg någon ål.

Styrs från Solna

Frykpostens höstnummer 2024

Om Frykfors idag, där Fortums kraftstation är enda verksamheten, fanns driftchefen Thomas Karlsson på plats för att informera. Han kom för övrigt i sällskap med pappa Sven, som var den sist tjänstgörande maskinisten när kraftstationens dygnet-runt-bemanning upphörde.

- Numera sköts kraftstationen i Frykfors från Solna. Den har efter nybyggnaden 2010 två aggregat som årligen producerar 26 miljoner kilowattimmar.

Varför rev ni egentligen gamla kraftstationen, som ju var landets äldsta i drift och därmed av stort historiskt intresse, löd en publikfråga.

- Av kostnadsskäl vad jag vet, sa Thomas Karlsson.

Dags för fisktrappor?

Apropå intresset för fiske och Fortums storsatsning på fiskvägar i Dalarna, passade Frykposten på att aktualisera frågan om fisktrappor i Edsvalla och Frykfors, även om det inte direkt ligger på driftchefens bord.

- Men praktiskt är det förstås fullt möjligt, säger Thomas Karlsson, och erinrar om bolagets omfattande åtgärder för fiskvandring vid tre kraftverk i Österdalälven.

Så vem vet, kanske laxen åter börjar hoppa i legendariska Frykforsen. Om nu någon är intresserad av det. Vad tror FFF-ordföranden?

"Klart intressant"

- Klart intressant att kunna återuppliva den historiska laxvandringen i Norsälven. Åtgärder behöver förstås göras för både Edsvalla och Frykfors.

- Tycker att FFF ska arbeta för förslaget! Ska ske genom Norsälvens vattenråd, där Kils kommun har representant, och länsstyrelsen, deklarerar Georg Forsberg.

Även kvarndriften, historiskt belagd sedan 1500-talet, orsakade titt som tätt processer mellan lokalbefolkningen och grevesläkten, som byggt ut kvarnen från fyra till åtta par stenar, berättade Bertil Haglund.

- Kvarnen var populär. Det kom kvarnlass inte bara från Kil och Frykerud utan även långt uppifrån Fryksdalen och Klarälvdalen.

Två av senare tiders kvarnarrendatorer råkade ut för ond bråd död, berättade Bertil.

- Erik Petter Sunström omkom 1897 sedan han träffats i huvudet av ett järnspett under transport av en kvarnsten. Hans son Robert, som övertagit arrendet,

Frykpostens höstnummer 2024

innebrändes 1925 när han försökte rädda familjen undan lågorna. Även tre barn dog i svåra brännskador.

Småindustriellt centrum

Frykfors med ursprungligen tre forsar – Näsforsen, Kronforsen och Frykforsen – var årtiondena kring förra sekelskiftet ett småindustriellt centrum.

- Vid Näsforsen som först drivit en såg byggdes 1888 en liten trämassefabrik, senare utvidgad med en kartongfabrik, sa Bertil Haglund.

Men fabriken gick dåligt och aktieägarna ville att den skulle uppgå i Frykfors AB som bildats 1887 och framgångsrikt drev en slipmassefabrik nedströms Frykforsen.

Frykfors AB köpte 1903 Näsforsfabriken exekutivt – ett köp som emellertid medförde svåra schismer mellan huvudägarna, medlemmarna i familjen Stjernstedt och ingenjör Fahlberg i Edsvalla.

- Oenigheterna fick ett brådstörtat slut när hela fabriken brann ner. Några gnistor antände dessutom taket på boningshuset.

Släckte med svagdricka!

Men turligt nog var bryggutköraren från Fryksta på plats för att lämna några ankare med svagdricka. Så man fyllde helt sonika brandsprutan med 60 liter svagdricka och lyckades på så sätt rädda huset! berättade Bertil Haglund.

Bättre gick trämassefabriken vid Frykforsen. Verksamheten genererade de första åren goda vinster och det ursprungliga sliperiet kompletterades med ytterligare ett sliperi.

- Som mest fanns fyra slipverk. Man körde treskift med sex man i sliperiet och fyra i skalhuset. Kapaciteten var som mest uppe i 4 000 ton. Massan kördes med häst och vagn till järnvägsstationen i Fagerås, där bolaget hade ett magasin, från cirka 1925 med lastbil.

Gamla sliperiet lades ner när kraftstationen byggdes 1907. Det nya kunde få vatten endast sex-sju månader om året från ett utskov i dammen genom en cirka 100 meter lång trätub. Tillverkningen reducerades kraftigt och slipmassefabriken lades ner på 1930-talet.

Betydande flottled

Frykpostens höstnummer 2024

Norsälven var under många år en betydande flottled. Den tionde i ordningen i landet med som mest över sex miljoner stock årligen, konstaterade Bertil Haglund.

Som då och då under presentationen lät ett omfattande bildmaterial cirkulera bland publiken. Och som också hade bevarade rariteter från olika epoker och verksamheter till beskådande.

Av de industriella anläggningarna finns idag bara spridda fundament kvar. En kulturförstörelse av stora mått, kan man tycka.

- I varje fall när det gäller kvarnen som revs i början av 1960-talet. Den vackraste byggnaden i Stora Kil, enligt framlidne konstnären Fred Andersson, avrundade Bertil Haglund.

*Text: Bengt Carlstedt
Foto: Georg Forsberg/Bertil Haglund*

Drömmen på landet?

Hej till alla er från oss på Slängom!

Vi är en familj på 5 som fick chansen att flytta ut till Frykerud här i höstas. Innan dess hade författaren till denna text gnällt hövve av frugan om allt man missar i livet när man blir stadsbo och bor i ett litet fängelse i Karlstad. Ja, så kunde det låta.

Drömmen om att bo på landet hade nu blivit verklighet. Två katter skaffades innan flytten var ett faktum och span på kycklingar var redan igång.

Efter samtal med sistnämnde beslutades det att här kan höns hållas. Undertecknad drar igång ett sparsamt renoveringsarbete för återställning av det gamla hönshuset i laggårn. Sedan har en hönsgård uppförts och drömmen om en enklare äggförsörjning/försäljning är igång.

Sen bar det iväg. Slängom för de som det är känt, är en stor gård med stort hus och drängstuga, magasin och laggård. Här driver Husbonden med jordbruk och ger hopp om gamla grödor och spannmål.

Här är barna redo för skolstart och nya äventyr. Vi är avundsjuka på deras energi. En annan är brydd av tid och stund. Hur ska det gå med allt?

En liten text..

Säkra dina vingar du trötte man
För trender vänder
Belägra ditt tempel och rid nu
Med känsliga händer

Träd varsamt bland dårar å kyla
När revolten händer
Värna om dina nära å kära nu
För länder skänder

Familjen skall resa sig igen
För händer vänder
Det heliga förbundet är nyckeln
När länder bänder

Vänta bara ditt bröst ska slå igen
Ditt hjärta tänder
En låga som skall brinna med tro
I Werme länder

Vänligen, Carl Magnus Isa Fagerström

Bara en enkel plastbit, men ett UNDER för mig.

Förutom mina dåliga höfter har jag även sedan en tid haft dubbelseende. Ibland kan det vara bra att fästa ögonen på något fint och då kan det förgylla tillvaron dubbelt, men för det mesta hade det räckt med en uppsättning av synintryck. Jag hade en bild för varje öga, men hjärnan satte inte ihop dem till en enda. Ofta fick jag blunda med ett öga för att få någon ordning på omgivningen

Att se på TV har varit svårt, för bilderna ville flyta ihop.

Att se en fotbollsmatch blev rörigt, för det blev så många spelare som trängdes på planen. Sitta som passagerare i bilen var inte heller enkelt för det blev så många vägbanor att välja mellan.

Jag försökte komma i kontakt med ögonavdelningen i Karlstad, men det var inte det lättaste. Det tog ett halvår innan det fanns tid för mig hos ortopstoptikern Lena.

Så kom då dagen när jag skulle till Karlstad och bli undersökt. Jag fick titta på olika skyltar och Lena antecknade omsorgsfullt. Hon kom fram till vilken styrka det skulle vara på plastbiten jag skulle få. Tyvärr hittade hon den inte i flyttröran som vi satt i, men den som jag fick får duga så länge.

Lena klippte till en plastbit med räfflor som passade till mitt dåliga öga och satte på insidan av glasögonen.

Det låter lite underligt att en liten plastbit med räfflor på kan göra någon skillnad, men det gjorde den. Detta prisma gjorde att nästan hela mitt dubbelseende blev borta och jag kunde titta utan att behöva ändra läge på huvudet, för nu var det bara en bild att ta in. Vilken lycka det blev för mig!

Nog kan man undra varför det skulle behöva ta ett halvår innan jag fick min plastbit, när det var så snabbt ordnat.

Jag är i alla fall nöjd med att en så liten obetydlig sak kan göra så stor skillnad. Får jag bara den rätta styrkan på prismet blir livet enkelt att leva igen.

Kerstin Wallin

Som en docka

Alla har vi drömmar, stora som små. Att skriva och ge ut en bok har varit min dröm sedan barnsben och i november förra året blev drömmen sann. Mitt namn är Anna Hellenrud Hagström och jag bor i Frykåsen, tillsammans med min familj. Här är jag född och uppvuxen och här, i denna vackra bygd, bland myter och trolska skogar har jag hittat inspirationen till min ungdomsbok, Som en docka.

För några år sedan, närmare bestämt under semesterns första dagar, i juni 2022, gick jag på en promenad med min man längs älven som flyter genom Frykåsen. Jag började fantisera kring det liv som rört sig kring den under åren. Om allamänniskor som haft nytta av dess vatten och allt som hänt i anslutning till den. Där och då föddes ett frö till den historia som berättas i boken. Någon vecka senare följde jag med mina föräldrar till en vacker plats där det finns övergivna torp och kvarlämningar efter gamla byggnader. Där fylldes inspirationen på och idéerna blev fler. Jag skrev genast ner mina idéer när jag kom hem. Redan från början hade jag en klar bild av hur berättelsen skulle börja och sluta – även om det kom att ändras under vägen. Det är just det som är det fantastiska och magiska med skrivandet – historien lever ett eget liv och ändras efter hand utefter hur karaktärerna utvecklas och de vägar de tar – precis som livet självt.

Jag ägnade tid åt skrivandet under sena kvällar och nätter. Jag minns att jag ofta satt ute på vår inglasade altan, med tända ljus, och skrev med skogens ljud i bakgrunden. Grovmanuset var klart efter ca två månader, lagom till att semestern var slut. Sedan följde ett år med bearbetning och korrekturläsning.

Boken, som är en spökhistoria, är en kapitelbok för åldern 12–15 år. Den handlar om två syskonpar som under en sommar upptäcker ett gammalt torp och en övergiven docka som bär på en hemlighet. Berättelsen berör såväl nutid som början av 1900-talet och utspelar sig i Frykåsen med omnejd. Handlingen är delvis inspirerad av historier och myter som jag hört berättas om bygden och personer och platser runt omkring men jag har också använt mig av Frykeruds hembygdsböcker för att hitta inspiration och för att bekräfta historiska fakta kring platser som nämns. Lavinia är namnet på flickan som historien kretsar kring. Namnet kommer från min pappas farmor, som hette Emma Lavinia. Jag har fått berättat för mig att hon själv inte tyckte om sitt namn, och kanske hade hon inte varit nöjd över mitt namnval om hon levte idag men själv tycker jag att namnet är otroligt vackert.

Frykpostens höstnummer 2024

Idag finns olika sätt att publicera sitt manus och förlagen är många. Jag skickade in mitt manus till olika förlag och valde till slut att samarbeta med Visto förlag vilket jag idag är väldigt glad att jag gjorde. De har varit fantastiskt hjälpsamma och peppande hela vägen från manus till färdig bok. När boken väl var klar för tryck, sköljde ångesten över mig. Var boken verkligen helt klar? Vad skulle folk tycka om den? Ni vet att rädsla är en dålig rådgivare och ofta är man sin egen största kritiker. Hade jag följt min inre röst, hade boken aldrig blivit utgiven. Så är det faktiskt. Men nu fanns den där och jag kunde inte hoppa av tåget nu. Nu var det liksom bara att hänga med och i november var releasedatumet och boksläpp.

Jag förklarade för alla som frågade hur jag nu skulle marknadsföra min bok, att jag åtminstone aldrig skulle stå framför en publik och presentera boken ... detta till trots har jag i skrivande stund precis presenterat boken under en författarkväll i Östra Ämtervik, under kulturveckan i Sunne. Otroligt nervöst men fantastiskt trevligt. Stort tack till värmländska författarsällskapets ordförande, Jessica, som ställde frågan och fick mig att ta ännu ett kliv utanför min trygghetszon.

Michael Jordan har en gång sagt: "Om du försöker nå ett mål kommer du att stöta på hinder. Jag har gjort det. Alla har gjort det. Men hinder behöver inte stoppa dig. Om du stöter på en mur, vänd inte om eller ge upp. Fundera ut hur du kan klättra över den, gå igenom den eller komma runt den."

Avslutningsvis skulle jag vilja skicka med dig som läser, just de orden. Tro på dina drömmar. Möt rädslan och ta dig an det otäcka. Det är på så sätt man utvecklas, tänker jag.

/ Anna Hellenrud Hagström

Du som vill läsa boken, kontakta Karl-Evert 070-538 94 59 stormyr@telia.com /Red anm./

Frykpostens höstnummer 2024

Gubben i Stormyren

Jag har anslutit till Frykerudskolonin i Kil. Det går en liten ström av gamla människor som säljer sina fastigheter och flyttar till tätorten. Unga familjer köper stugorna och bygden föryngras. Det är helt i sin ordning.

Under 46 år i Stormyren har många grannar passerat förbi. Det har varit fina år, men nu är det slut. Jag har sålt Stormyren och flyttar till Sannerudsgatan 35 C i Kil.

Jag har under alla år varit en samlare. Inget får förfaras och ofta kommer det till användning, men nu måste det mesta bort. Det har varit många brasor nere vid sjön. Allt metallskrot samlades på logen och sedan hade jag en dag när jag bar ut till containern på gården. Nästan varje pryl hade en egen historia. Topplock till SAAB-motorer, verktyg, olika konstruktioner, en gammal vedpanna som värmt huset. Nu åkte det bort.

Mycket går att sälja på Blocket. Ett takräcke till Volvo PV 444 som hängt i magasinet i 35 år hamnade 30 mil norr om Pajala. Frakten blev dyrare än takräcket, men det spelade ingen roll. Jag har sett bilder när det sitter på bilen. 600 st "snes"(störar för hässjor) som stått på logen i 40 år hade en strykande åtgång. En man i Kristinehamn köpte bakluckan till Ullas SAAB.

Han skulle bara ha den blanka listen. En kille som varit gift 4 ggr köpte min motorcykel.

Frykpostens höstnummer 2024

Morfar Boren köpte 1959 en Volvo traktor som han använde i jordbruket. Tillsammans körde vi i skogen, och när morfar dog flyttade Volvon till mig.

De av er som sänt en häst till slakt vet hur jag kände det när traktorn åkte. Nu kommer den och få det bättre och bli uppsnyggad.

Vi har vårt badrum på andra våningen. Varje morgon kan man se när solen går upp bakom skogen på andra sidan sjön. Detta och mycket annat kommer jag att sakna.

Nu har ni läst den sista krönikan av "Gubben i Stormyren". Jag hoppas att det gett något.

Hälsningar /Karl Evert Evertsson/

Naturupplevelser på Wassdrågen

Nog är det förunderligt att få bo mitt i naturen. Varje dag följer vi djurens rörelser och leverne.

Alldeles speciellt blev det den 10 juni i år, då vi noterade att en rådjursget stod stilla väldigt länge. Detta var mitt i frukostbestyren men med kikarens hjälp förstod vi att hon höll på att föda sitt kid. Så tålmodigt stod hon där på ängen en liten bit utanför vår tomtgräns. På grund av kaffekok och tekok, missade vi när kidet slog i backen men vi såg hur geten slickade den lille ren och fin. Vi vet inte kön på kidet med eftersom den är född den 10 juni, fick den heta Svante.

Gärdet var inte slaget vid tidpunkten och oroliga var vi att Svante skulle falla offer för jordbruksmaskiner, men så en vecka efter slåttern kom familjen ut på gärdet och vår glädje var stor. Svante sprang som kulan fram och tillbaka och tränade sina ben. Rätt var det var så sprang han för långt och getmamman tittade upp och visade sitt missnöje. Raskt sprang han tillbaka och höll sig sedan intill tryggheten.

Lite senare hörde Palle ett tjatter vid knuten av verkstadsboden och där i det vattenfyllda badkaret hade en ekorrunge trillat ner. Palle fick upp den och frotterade den torr och varm. Han fick heta Johannes och sattes på den granstam där de brukar hålla till. På håll såg vi hur ekormmamman efter ett tag kom och tog ett rejält tag i nackskinnets och bar iväg med honom. Fyra barn har hon och de är busiga ska ni veta. Det blev tidig säng för dessa fyra denna kväll.

Jo, tyvärr har vi vildsvin också, men vi skrämmer dem med hemgjord tuta kopplad till ett batteri. Vi alternerar med det och en gammal hederlig skolringklocka samt att vi skriker och springer mot dem. Det är så högljutt att man rakt kan bli rädd själv.

Vårt tranpar fick en unge i år och den har spatserat omkring här på gårderna. Vår sädesärla kom i vanlig tid, i april och fick två kullar i år. När de ska lära sig flyga är det roligt att följa dem. Även dessa ungar är nyfikna och följer oss på nära håll. När vi rensar i trädgårdslanden sitter mamman och pappan en bit bort och kollar vad som kommer upp. När vi är klara flyger de snabbt dit och går igenom jorden.

Det är lyckliga stunder i samklang med naturen.

Varma hälsningar från Ewa och Palle

Litte tā hôt

När ja va litta se anteckne min mormor i almenacka när isen geck på vår`n å när vårfôgglera dök ôpp på går`n. Hur många mm regn å hur möe snö dä kom. Dä ä ju så att vi svensker prater ôm väre när vi möts. Så nu ska ja prate..... Ja ha hatt koll på regnmätern i sômmer må ni tro. 116 mm i juni å 144 mm i juli.

Alltså 260 mm på 2 måner. Kanske inte se kônstit att vi ä ett av få län sôm ligger över grundvattennivån i vårt lann. Dä verker i alla fall sôm att jordbruke fungerer bra i blöta här ômkring. Nu hôtter vi tômmera för att tröskinga går bra og.

För vesst blir en gla´uttå å se jordbruksmaskiner på jaala.

Dä ä många år sen vi gjorde hässjer nu å morsan geck bakôm höräfsen å häst. Kan unnre hur möa mil i vecka dä ble för dä ekipage. Ja feck ride på Maj hem ifrå jaala. Dä va höjdpunkten på dagen. Nu hôppes vi på en fin höst.

Ha dä gôt alle männscher o kram.

Ingela på Sjöholm 2024-08-08

Frykpostens höstnummer 2024

Viktigt meddelande från redaktionen

Kära korsordslösare,
Med lätt handsvett måste vi meddela att lösningen på förra numrets korsord inte lyckades ta sig till detta höstnummer.
Orsaken? Datorn bestämde sig för att ta en paus mitt i uppladdningen, förmodligen för att det är semestertider.

Tack för ert tålamod och förståelse

*Med vänliga hälsningar Redaktionen som alltid hoppas på
bättre teknik nästa gång.*

Korsordsskaparen

Vinnare i Frykpostens femtiosjätte korsord:

Gun-Britt Nilsson, Fagerås
Birgitta Karlsson, Klaxås

FFF Gratulerar!
Trisslotter kommer!

Lösningen till det 57 korsordet skickas till:

**Karl-Evert Evertsson, Sannerudsgatan 35c, 665 30 Kil
senast 1 november 2024**

Frykpostens höstnummer 2024

Frykpostens femtiosjunde korsord sept 2024										Sushi-fisk	Vara utan	Blåsinstrument
Fotbollsarena i Göteborg			Ses ibland före gark		Tärning							
Skojigt					Bruten isled							
C i kemin					Bryr sig							
Fårhår					Verkställande utskott							
Trygve					Sed							
Den var en vridbar platta utanför lokstallen förr		↓	På Haagbil	↓	Parti	↓	Jod					
Driva eka på sjön	Börja						Ytmått			Väntar		
	Fördelar lasten						I det lagas klockor			metare på		
		Vaktbolag	Eventuellt	Örebro län		Ansiktet till vardags						
				Pjäsdel					I skylt			
Är en dröm till kaffet				Dansant fågel								
				Är	Vassbåt							
När knapparna hamnar på ryggen sitter skjortan så								Liten 45-varvs skiva förr				
Hästens kalufs	Mättar			Diadem				Anderssons snaps				
Läsningens fria bromsar				Kväve		Ljudreflexer				Miss-tänker		
Ytmått												
@		Bromma Pistol-skytte-Klubb	Kallum	National Security Agency		Spetälska Dikthyllning						
	Kallades bensen förr						Resistans	Den är omgiven av vatten				
Guds skapelse på latin				*				Radium				
När det är ont om pengar är det :								2024-08-08 CF				

*Redaktionen önskar
alla läsare en fin höst*

*Karl Evert Evertsson
Kerstin Wallin
Georg Forsberg*